

Analyseinstitut for Forskning

Folk og forskning

**Forskningsformidling - Danskernes
kilder til viden om forskning**

Notat 2001/2
ISSN: 1399-8897

Analyseinstitut for Forskning/
The Danish Institute for Studies in
Research and Research Policy
Finlandsgade 4
DK-8200 Aarhus N
www.afsk.au.dk

**Forskningsformidling - Danskernes
kilder til viden om forskning**

Niels Mejlgaard

**Notatet er foranlediget af
henvendelse fra CO-industri**

**Notat fra
Analyseinstitut for Forskning
2001/2**

Baggrund og hensigt

Dette notat er rekvireret af CO-industri, og sigter mod at belyse formidlingsaspektet af forholdet mellem folk & forskning. Der er sat fokus på danskernes valg af kilder - og hyppigheden i anvendelsen af kilder - med henblik på at opnå viden om forskning.

Resultaterne i nærværende notat er baseret på to undersøgelser af danskernes opfattelse af og holdninger til forskning, der er gennemført af Analyseinstitut for Forskning i henholdsvis 1997 og 2000. Undersøgelserne er gennemført som surveys med et repræsentativt udsnit af den danske befolkning.

Folk og forskning

Dette notat præsenterer resultater vedrørende formidlingsaspektet mellem den danske befolkning og forskningsverdenen. Notatet behandler for det første danskernes interesse for forskning og tegner udviklingen i interessen fra 1989 til 2000. Danskernes interesse for forskningsrelaterede nyheder sammenlignes med interessen for andre nyhedsemner.

For det andet fremlægges resultater, der belyser danskernes anvendelse af forskellige kilder til viden om forskning. Danskernes anvendelse af kilder i 2000 sammenlignes med 1997, og der redegøres for køns-, alders- og uddannelsesmæssige forskelle i kildevalg. Endvidere sættes graden af aktiv anvendelse af kilder såsom fagtidsskrifter, bøger, internet og foredrag i sammenhæng med faktisk vidensniveau og holdninger til forskningspolitik.

For det tredje vurderes udviklingen fra 1997 til 2000 med hensyn til hyppighed af anvendelsen af kilder. Hyppigheden i kildeanvendelse sættes tilsvarende i sammenhæng med faktisk vidensniveau og holdninger til forskningspolitik.

Endeligt præsenteres resultater, der belyser danskernes egen opfattelse af deres viden om forskning. Notatet beskriver udviklingen fra 1997 til 2000 i forhold til opfattelse af eget vidensniveau.

Interesse for forskning

Danskernes interesse for forskning er steget betydeligt gennem det seneste årti. I 1989 gav ca. halvdelen (51 pct.) af de adspurgte danskere udtryk for at være 'meget interesseret' eller 'noget interesseret' i forskning, imod tre fjerdedele af respondenterne i 2000. Tabel 1 viser udviklingen i danskernes interesse for forskning.

Tabel 1: Interesse for forskning; pct.

	1989	1997	2000
Meget interesseret	16	19	24
Noget interesseret	35	38	51
Lidt interesseret	35	32	21
Slet ikke interesseret	13	10	4
Ved ikke	1	1	0
I alt	100	100	100
N	1512	1397	1397

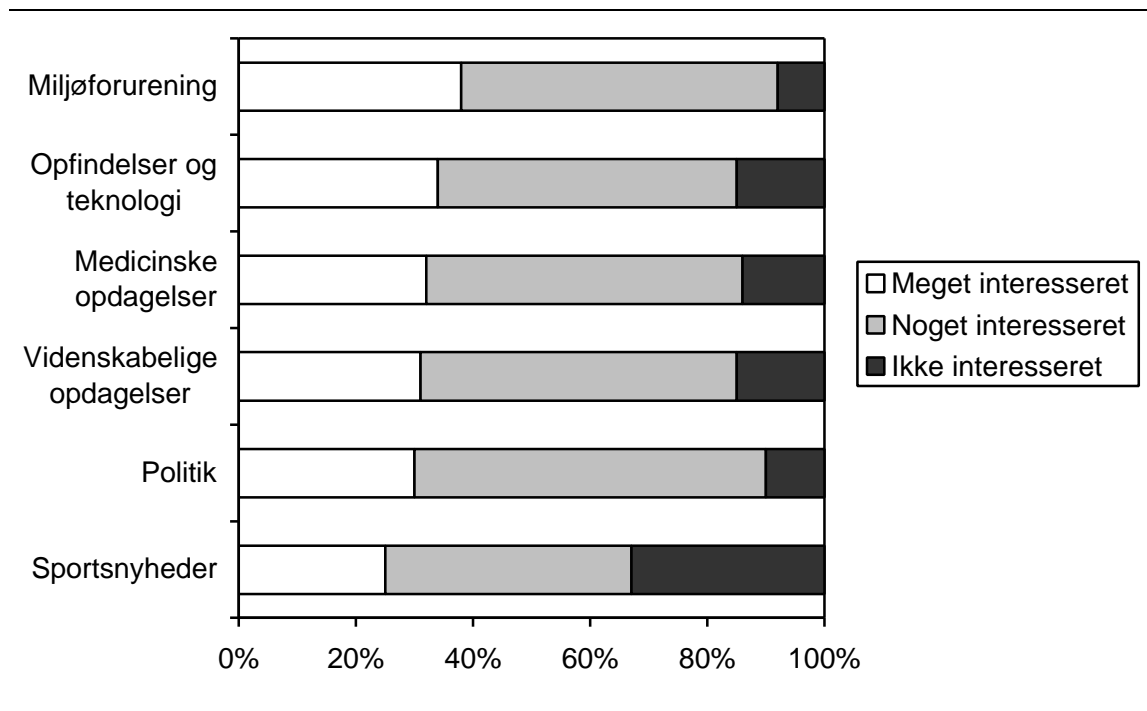
Interessen for forskning er i særdeleshed steget blandt de unge og ældre, blandt de lavest uddannede og blandt kvinder. Denne udvikling medfører, at der er en tydelig udfligning i interessen for forskning i befolkningen i den forstand, at forskellene i interesseniveau mellem forskellige grupper i befolkningen er reduceret (AFSK 2001/2).

Der gør sig således i 2000 gældende, at interessen for forskning i den danske befolkning er høj og relativt homogen.

Interesse for forskning som nyhedsemne i.f.t. andre nyhedsemner

Danskernes interesse for forskning er ikke blot høj isoleret set. Den er samtidig høj i sammenligning med andre områder, såsom politik og sport. Figur 1 viser fordelingen i danskernes interesse for en række nyhedsemner på kategorierne 'meget interesseret', 'noget interesseret' og 'slet ikke interesseret'.

Figur 1: Interesse for nyhedsemner; pct.

Af figur 1 fremgår det, at 'miljøforurening' er det nyhedsemne blandt de anførte, der interesserer danskerne mest. De tre kategorier 'opfindelser og teknologi', 'medicinske opdagelser' og 'videnskabelige opdagelser', der alle kan betragtes som nyhedsemner i tilknytning til forskning, indtager de tre næste pladser i forhold til den andel af danskere, der giver udtryk for at være 'meget interesseret' i disse emner.

Nyheder om 'politik' og 'sport' er lavest rangerende i forhold til andelen af danskere, der er 'meget interesseret' i disse emner. Det bør dog bemærkes, at kun ganske få danskere (10 pct.) giver udtryk for slet ikke at interessere sig for politik, hvorimod en noget højere andel finder de forskningsrelaterede nyhedsemner uden interesse. Nyheder om sport skiller sig ud derved, at de betragtes som uinteressante af en ganske stor del af befolkningen.

Det samlede indtryk er, at danskernes interesse for forskningsrelaterede nyhedsemner er ganske høj i sammenligning med andre kategorier af nyhedsemner.

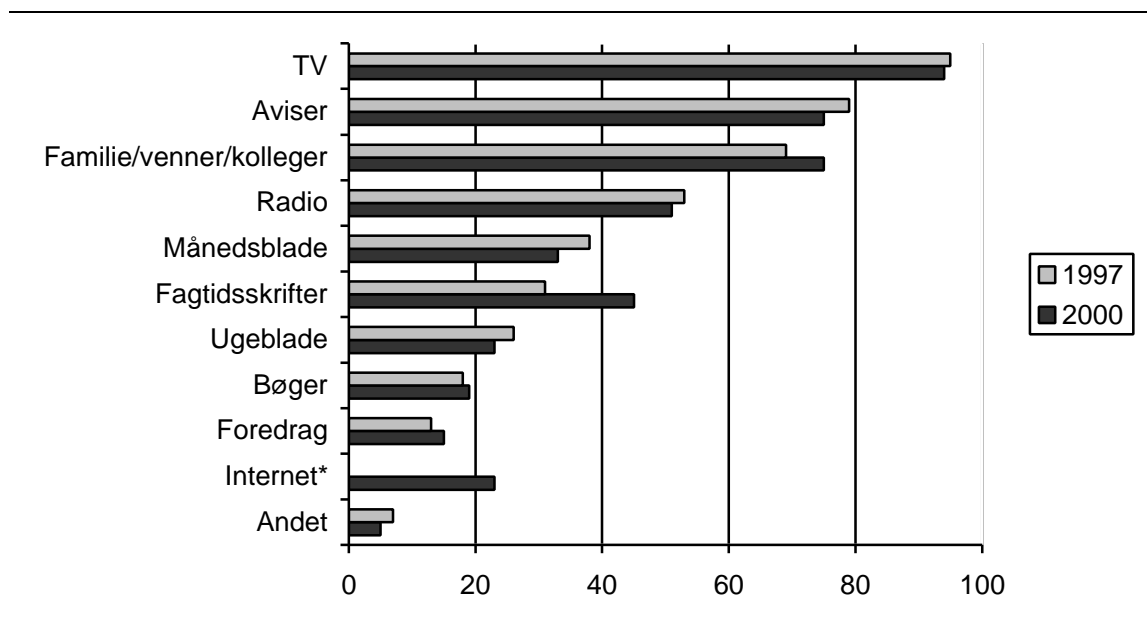
Kilder til viden om forskning

TV og aviser er de medier, der anvendes af flest danskere som kilder til viden om forskning. 94 pct. af respondenterne oplyste i 2000, at de får viden om forskning gennem TV, og 75 pct. får viden om forskning gennem aviserne.

En stor andel af befolkningen (75 pct.) får endvidere informationer om forskning gennem samtale med familie, venner eller kolleger.

Figur 2 viser betydningen af en række kilder til viden om forskning. De sorte søjler angiver andelen af respondenter, der anvender de respektive kilder til at opnå viden om forskning i 2000. De grå søjler angiver de tilsvarende tal for 1997.

Figur 2: Kilder til viden om forskning; pct.

* Kategorien 'internet' var i 1997-undersøgelsen inkluderet i kategorien 'andet'.

Passivt, socialt og aktivt informerede

De anførte kilder i figur 2 lader sig løseligt inddele i tre kategorier. Den første kategori omfatter TV, aviser, radio, ugeblade og i nogen grad månedssblade. Fælles for disse medier i forhold til deres funktion som kilde til viden om forskning er, at de ikke anvendes målrettet til at opnå viden omkring forskning specifikt. Den viden om forskning, der opnås gennem anvendelse af disse medier, er snarere et 'biprodukt' af, at respondenterne søger generel nyhedsdækning og underholdning gennem kilderne. Disse kilder anvendes således 'passivt' af danskerne i forhold til at opnå viden om forskning.

Den anden kategori omfatter 'familie/venner/kolleger' som kilde til viden om forskning. Viden om forskning opnås i denne kategori gennem dialog, og man kan med rette sige, at de danskere, der opnår viden om forskning på denne måde, er socialt informerede.

Endeligt kan de resterende kilder (fagtidsskrifter, bøger, foredrag og internet) samles i en tredje kategori. Fælles for disse kilder til viden om forskning er, at respondenten målrettet anvender disse kilder med henblik på at opnå viden om forskning. Disse kilder anvendes typisk, hvis respondenten aktivt søger information om forskning.

Af figur 2 fremgår det for det første, at danskernes anvendelse af kilder til viden om forskning er næsten pyramidisk i forhold til disse tre kategorier. I bunden af pyramiden er de kilder, der anvendes passivt til at opnå viden om forskning. Stort set alle danskere opnår viden om forskning passivt. I midten af pyramiden er familie / venner / kolleger som kilde til viden. De fleste opnår også viden om forskning socialt. Endeligt er i toppen af pyramiden de kilder, der anvendes aktivt. Andelen af danskere, der er aktivt informerede om forskning, er mindre end de to øvrige kategorier.

For det andet fremgår det af figuren, at der har været en udvikling i danskernes anvendelse af de respektive kategorier af kilder igennem de seneste tre år. Andelen af danskere, der passivt opnår informationer om forskning, er faldet, hvorimod andelen af danskere, der får informationer om forskning socialt eller aktivt er steget. Således er andelen af danskere, der får viden om forskning gennem samtale med familie, venner eller kolleger, steget fra 69 pct. i 1997 til 75 pct. i 2000.

Ligeledes kan det konstateres, at den aktive anvendelse af fagtidsskrifter, bøger, foredrag og internet til at opnå viden om forskning, er steget. Andelen af danskere, der anvender fagtidsskrifter som kilde til information om forskning, er steget markant fra 31 pct. i 1997 til 45 pct. i 2000. Internettet er i løbet af den treårige periode kommet til at spille en væsentlig rolle som kilde til informationer om forskning. I 1997 blev internettet stort set ikke nævnt (AFSK 1998/4), hvorimod hele 23 pct. i 2000 angiver denne kilde i forbindelse med spørgsmålet om, hvorfra man får informationer om forskning.¹

Der er god overensstemmelse mellem den stigende interesse for forskning i befolkningen og tendensen til at søge informationer aktivt eller socialt. De danskere, der betragter sig selv som 'meget interesseret' i forskning, er i langt højere grad end de øvrige tilbøjelige til at opnå viden om forskning gennem samtale med familie, venner eller kolleger eller gennem aktiv anvendelse af fagtidsskrifter, bøger, foredrag eller internet. Denne gruppe af danskere er samtidig mere tilbøjelig til at anvende radio og månedsblade, men forskellen til de øvrige danskere er her mindre. Tabel 2 viser sammenhængen mellem interesse for forskning og kilder til viden om forskning.

---

¹ Det skal bemærkes, at respondenterne i 1997 ikke blev probet på kategorien 'internet', men kun uprovokeret nævnte internettet i forbindelse med kategorien 'andet'.

Tabel 2: Kilder til viden om forskning, særskilt for interesse for forskning; pct.

	Meget interesseret		Noget interesseret		Lidt interesseret		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
TV	93	94	96	96	94	90	95	94
Aviser	80	75	84	78	73	66	79	75
Familie/venner/kolleger	81	88	74	80	55	49	69	75
Radio	58	57	54	52	50	42	53	51
Månedssblade	48	45	41	32	27	20	38	33
Fagtidsskrifter	54	64	31	46	16	24	31	45
Ugeblade	30	25	30	22	20	22	26	23
Bøger	39	37	17	17	6	5	18	19
Foredrag	33	36	11	11	3	5	13	15
Internet*		36		23		9		23
Andet	19	13	5	4	3	0	7	5
N	269	327	524	705	452	295	1245	1327

* Kategorien 'internet' var i 1997-undersøgelsen inkluderet i kategorien 'andet'.

Der er visse forskelle mellem kvinder og mænd med hensyn til anvendelse af kilder til viden om forskning. Kvinder får i højere grad end mænd deres informationer om forskning gennem ugeblade og samtale med familie, venner og kolleger, men forskellen mellem kønnene i forhold til anvendelse af disse kilder er aftaget i perioden fra 1997 til 2000. Mænd benytter sig i højere grad end kvinder af fagtidsskrifter og internet. Tabel 3 viser sammenhængen mellem køn og kilder til viden om forskning.

Tabel 3: Kilder til viden om forskning, særskilt for køn; pct.

	Mænd		Kvinder		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000
TV	95	94	95	94	95	94
Aviser	79	74	80	76	79	75
Familie/venner/kolleger	64	73	73	78	69	75
Radio	55	51	52	51	53	51
Månedssblade	38	34	37	31	38	33
Fagtidsskrifter	34	49	27	42	31	45
Ugeblade	17	18	36	27	26	23
Bøger	18	20	17	19	18	19
Foredrag	12	15	14	16	13	15
Internet*		27		19		23
Andet	8	7	6	4	7	5
N	631	655	614	672	1245	1327

* Kategorien 'internet' var i 1997-undersøgelsen inkluderet i kategorien 'andet'.

Alder spiller også en rolle for anvendelsen af kilder til viden om forskning. De ældre får i højere grad end de unge informationer om forskning gennem aviser, radio og ugeblade, mens de unge er mere tilbøjelige til at være socialt og aktivt informeret om forskning. Tabel 4 viser sammenhængen mellem alder og anvendelsen af kilder til viden om forskning.

Tabel 4: Kilder til viden om forskning, særskilt for alder; pct.

	16-29 år		30-59 år		60-85 år		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
TV	95	95	96	94	92	92	95	94
Aviser	73	71	80	75	85	78	79	75
Familie/venner/kolleger	73	83	73	78	52	61	69	75
Radio	46	44	55	53	58	53	53	51
Månedssblade	34	33	40	33	33	30	38	33
Fagtidsskrifter	23	44	37	50	22	34	31	45
Ugeblade	23	15	26	24	33	28	26	23
Bøger	23	28	18	18	13	14	18	19
Foredrag	13	21	14	15	12	10	13	15
Internet*		38		24		5		23
Andet	7	6	8	6	5	2	7	5
N	273	271	708	788	264	268	1245	1327

* Kategorien 'internet' var i 1997-undersøgelsen inkluderet i kategorien 'andet'.

Endelig er danskernes skoleuddannelse af betydning for anvendelsen af kilder til viden om forskning. Uddannelsesvariablen angiver den højeste afsluttede skoleuddannelse, og tabel 5 viser, at danskere med gymnasial uddannelse er mere tilbøjelige end andre til at søge informationer om forskning aktivt og socialt.

Tabel 5: Kilder til viden om forskning, særskilt for skoleuddannelse; pct.

	7. kl.		8.-10. kl.		Gymn.		I alt	
	1997	2000	1997	2000	1997	2000	1997	2000
TV	94	94	95	94	94	92	95	94
Aviser	82	70	77	72	83	83	79	75
Familie/venner/kolleger	59	57	68	75	79	86	69	75
Radio	60	52	53	53	48	47	53	51
Månedssblade	28	27	38	30	44	40	38	33
Fagtidsskrifter	16	31	29	39	49	65	31	45
Ugeblade	32	30	27	24	19	16	26	23
Bøger	9	10	15	13	34	35	18	19
Foredrag	10	6	9	11	25	30	13	15
Internet*		4		19		42		23
Andet	5	2	6	4	12	10	7	5
N	266	229	676	695	295	390	1237	1314

* Kategorien 'internet' var i 1997-undersøgelsen inkluderet i kategorien 'andet'.

Viden og holdninger blandt de aktivt informerede

Andelen af danskere, der aktivt bliver informeret om forskning gennem fagtidsskrifter, bøger, foredrag og internet, er steget fra 1997 til 2000. I det efterfølgende skal det vurderes, i hvilken grad det spiller en rolle for viden om forskning og holdninger til forskningspolitik, at man aktivt søger informationer om forskning gennem disse kilder. Der er konstrueret et simpelt additivt indeks over 'graden af aktiv informationssøgning', der spænder fra værdien 0 til værdien 4, afhængigt af hvor mange af de fire kilder respondenterne anvender. Hvis en respondent angiver at anvende fagtidsskrifter og internet som kilde til viden om forskning - men ikke foredrag og bøger - vil vedkommende få 2 point på indekset. Tilsvarende vil en respondent, der anvender alle fire kilder, få 4 point.

I tabel 6 er indekset over aktiv informationssøgning sat i sammenhæng med et indeks over faktisk viden. Indekset over faktisk viden er konstrueret på baggrund af 11 spørgsmål om forskningsresultater, og kategorien 'høj faktisk viden' udgør de personer, der har 10-11 korrekte svar, kategorien 'middel faktisk viden' udgør personer med 7-9 korrekte svar og endelig omfatter kategorien 'lav faktisk viden' personer med 0-6 korrekte svar.

Tabel 6: Faktuel viden, særskilt for graden af aktivt informeret; pct.

	0	1	2	3	4	I alt
Lav faktisk viden	54	37	25	11	6	39
Middel faktisk viden	39	51	50	55	28	45
Høj faktisk viden	7	12	25	34	66	16
I alt	100	100	100	100	100	100
N	603	400	224	93	61	1381

Tabel 6 viser, at der er meget stærk sammenhæng mellem aktiv informationssøgning og faktisk viden. Jo flere kilder en respondent aktivt anvender til at få viden om forskning, desto højere faktisk viden har vedkommende.

Tabel 7 viser, at graden af aktiv informationssøgning også influerer på holdningen til det forskningspolitiske spørgsmål, om forskningen bør tilføres flere offentlige midler.

Tabel 7: Holdning til det offentlige forbrug på forskning, særskilt for graden af aktivt informeret; pct.

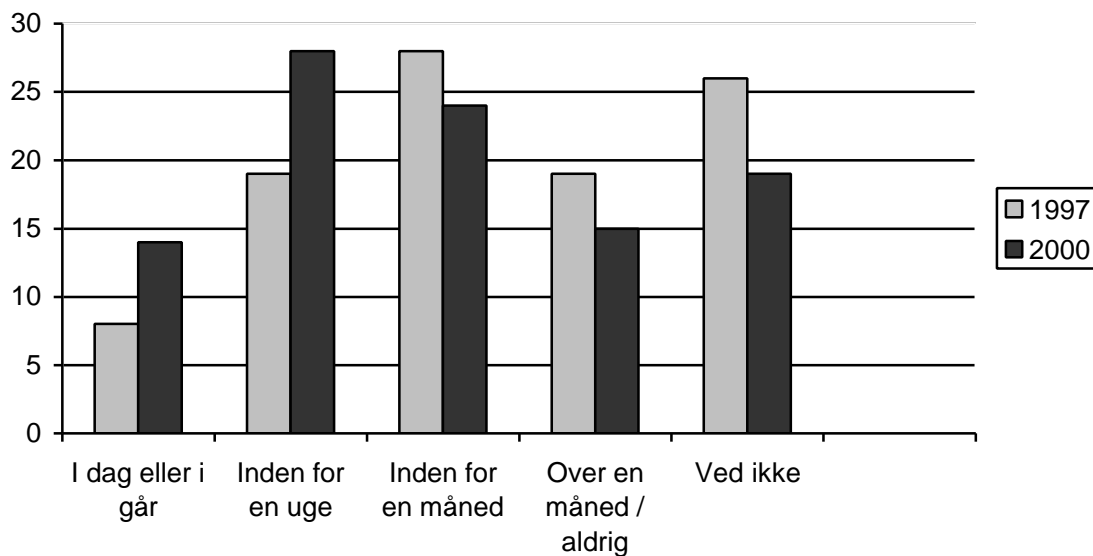
	0	1	2	3	4	I alt
For få penge	52	56	57	72	91	58
Passende	36	41	38	27	9	35
For mange penge	12	3	5	1	0	7
I alt	100	100	100	100	100	100
N	370	274	161	77	45	927

Også her er en tydelig sammenhæng i retning af, at en højere grad af aktiv informationssøgning fører til den holdning, at staten bruger 'for få penge' på forskning. Indekset over aktiv informationssøgning influerer således både på vidensniveau og holdninger til forskningspolitik. Det skal bemærkes, at sammenhængene også er statistisk signifikante når der kontrolleres for respondentens uddannelsesniveau.

Hyppeghed i anvendelsen af kilder til viden om forskning

I perioden fra 1997 til 2000 har der været en udvikling i retning af, at danskerne hyppigere anvender kilder til viden om forskning. Ved at spørge respondenterne, hvornår vedkommende sidst har læst eller hørt om forskning, fås et indtryk af, med hvor store intervaller danskerne benytter sig af kilder til viden om forskning.

Figur 3: Sidst læst eller hørt om forskning; pct.

Figur 3 viser, at danskerne hyppigere læser eller hører om forskning i 2000 end i 1997. 42 pct. af respondenterne angav i 2000, at de inden for den sidste uge havde læst eller hørt om forskning, imod kun 27 pct. i 1997.

Der er sammenhæng mellem hyppigheden af kildeanvendelsen og respondenternes faktuelle viden og holdninger til forskningspolitik. Tabel 8 og 9 viser, at høj hyppighed i anvendelsen af kilder til viden om forskning medfører større faktuel viden om forskningsresultater og holdninger i retning af, at staten bruger for få penge på forskning.

Tabel 8: Faktuel viden, særskilt for hyppighed af kildeanvendelse; pct.

	I dag eller i går	Inden for en uge	Inden for en måned	Over en måned / aldrig	I alt
Lav faktuel viden	26	25	42	54	35
Middel faktuel viden	44	53	47	40	47
Høj faktuel viden	30	22	11	6	18
I alt	100	100	100	100	100
N	201	395	328	200	1124

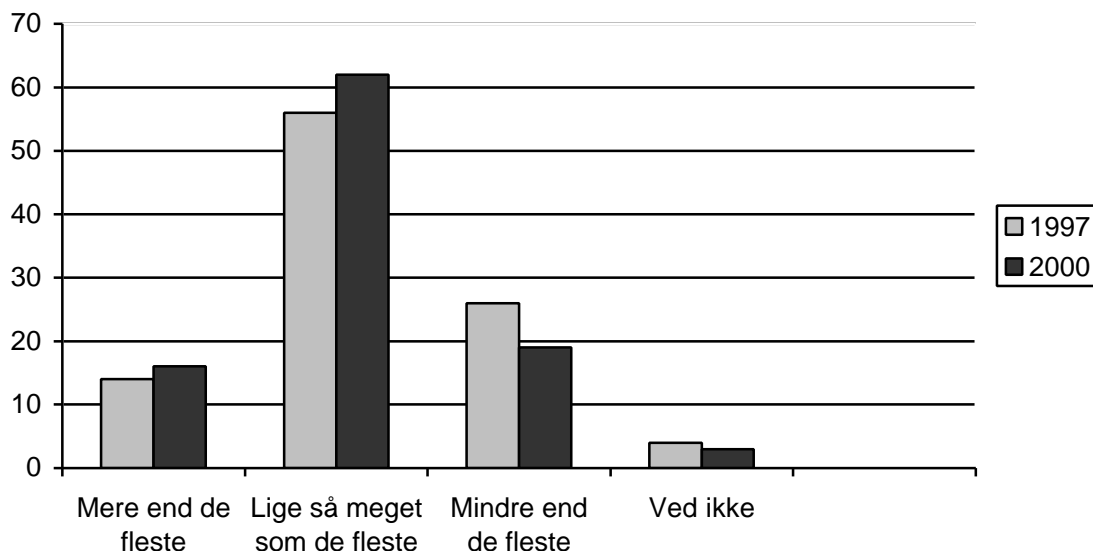
Tabel 9: Holdning til det offentlige forbrug på forskning, særskilt for hyppighed af kildeanvendelse; pct.

	I dag eller i går	Inden for en uge	Inden for en måned	Over en måned / aldrig	I alt
For få penge	67	58	57	57	59
Passende	29	39	36	33	35
For mange penge	4	3	7	10	6
I alt	100	100	100	100	100
N	150	283	226	128	787

Vurdering af eget vidensniveau

I forbindelse med spørgsmålet om formidling mellem folk & forskning er det relevant at overveje, hvordan danskerne selv betragter omfanget af deres viden om forskning. I nedenstående figur 4 vises fordelingen af respondenter, der mener, at de ved henholdsvis 'mere end de fleste', 'lige så meget som de fleste' eller 'mindre end de fleste' om forskning.

Figur 4: Vurdering af eget vidensniveau; pct.

Der er i perioden fra 1997 til 2000 en tendens til, at danskerne betragter deres eget vidensniveau som relativt højere end tidligere. I 1997 mente 26 pct. af danskerne, at de vidste mindre om forskning end de fleste. Dette tal er faldet til 19 pct. i 2000. Omvendt finder en større andel af respondenterne i 2000, at de ved lige så meget eller mere end de fleste om forskning.

Tendensen til, at danskerne i højere grad end tidligere orienterer sig aktivt og socialt om forskning og mere hyppigt anvender kilder til viden om forskning, har således resulteret i, at de har en forøget tillid til deres eget vidensniveau sammenlignet med andres.

Afsluttende bemærkninger

Notatet har belyst udviklingen fra 1997 til 2000 i forhold til danskernes interesse for forskning, deres kilder til viden om forskning, hyppigheden i anvendelsen af kilder og opfattelse af egen viden om forskning.

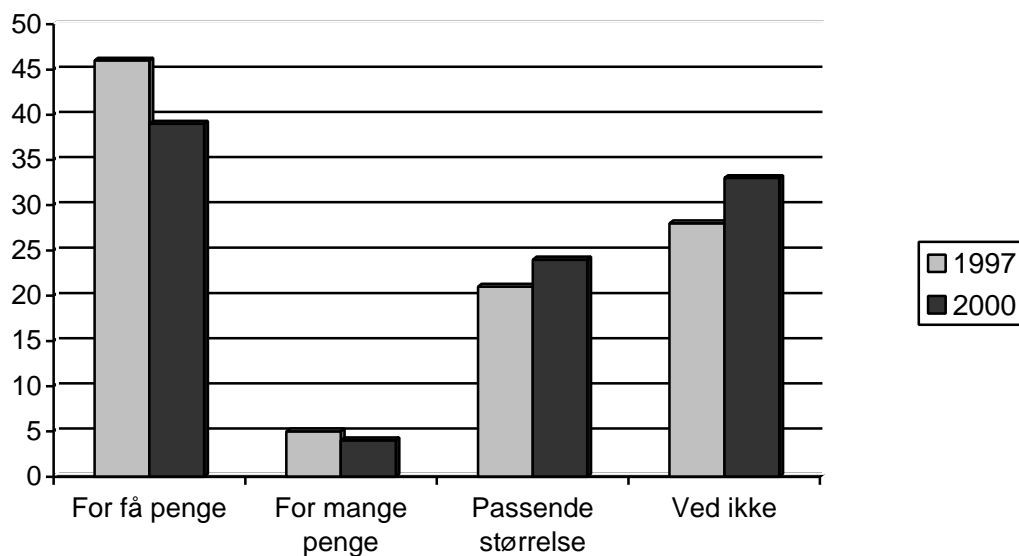
Det gennemgående indtryk er, at der er god sammenhæng mellem resultaterne. Danskernes interesse for forskning er steget betydeligt, og på den baggrund er det ikke overraskende, at tendensen går imod en mere aktiv anvendelse af kilder til at opnå viden om forskning og en større hyppighed i anvendelsen af kilder. Denne udvikling, der samlet set vidner om et større folkeligt engagement i forskning, har resulteret i, at en stigende andel af befolkningen betragter deres egen viden om forskning som relativt høj.

Notatet har endvidere vist, at der er sammenhæng mellem den aktive anvendelse af kilder og hyppigheden af anvendelsen af kilder på den ene side og holdninger til forskningspolitiske spørgsmål på den anden. Jo mere aktivt og hyppigt man benytter sig

af kilder til viden om forskning, desto mere er man tilbøjelig til at mene, at staten bruger for få penge på forskning.

Det er vigtigt at understrege, at sammenhængen mellem 'formidlingsaspektet' og holdninger er behandlet isoleret i dette notat. Danskernes vilje til at forøge statens forbrug på forskning er samlet set over den treårige periode blevet modereret, hvilket man ikke ville forvente ud fra den isolerede betragtning, at danskerne mere aktivt og hyppigt anvender kilder til viden om forskning. Figur 5 viser udviklingen i danskernes holdning til det offentlige forbrug på forskning fra 1997 til 2000.

Figur 5: Penge til dansk forskning; pct.

Når danskerne over den treårige periode samlet set er blevet mere moderate i deres holdning til statens forbrug på forskning skyldes det, at en række andre faktorer samtidig spiller ind. Danskernes tillid til forskere er faldet og deres forventninger til forskningens evne til at levere 'sikker viden' er blevet mere realistiske (AFSK 2001/2). Disse forhold skal medtænkes i forhold til danskernes holdninger til forskningspolitik.

Referencer

Siune, K. & Vinther, T. *Folk og forskning - Danskernes kilder til viden om forskning*. Analyseinstitut for Forskning 1998/4.

Siune, K. & Mejlgaard, N. *Folk og Forskning - Opfattelser og holdninger, 1997-2000*. Analyseinstitut for Forskning 2001/2.

Øvrige publikationer i serien Folk og forskning

Siune, K. & Vinther, T. *Folk og forskning - Danskernes opfattelse af forskning*. Analyseinstitut for Forskning 1998/1.

Siune, K. & Vinther, T. *Aviser om forskning - Indholdsanalyse af avisernes omtale af forskning og udviklingsarbejde*. Analyseinstitut for Forskning 1998/3.

Siune, K. & Vinther, T. *Folk og forskning - Danskerne om forskningspolitik*. Analyseinstitut for Forskning 1998/5.